

הורדת כל ספר "משך חכמה" עם ביאור "בינת החכמה" חינם!!!!

בשבח והודאה להשי"ת

ספר "משך חכמה" על התורה, מאת הגאון הקדוש רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק זצוק"ל, מן המאורות הגדולים, עמוקים ורחבים הם עד מאוד, ודבריו מלאים חכמה ודעת בעומק מופלא. אלא שמפני עומקם, פעמים אין הדברים מתבארים בנקל, וצריך עמל ויגיעה רבה לעמוד על כוונתם.

לשם כך חובר ביאור "בינת החכמה", לבאר את דברי ה"משך חכמה" בדרך ישרה ובהירה, לפתוח שער להבנת עומק דבריו, ולסייע ללומד לעמוד על כוונתו בבירור ובדיוק, מתוך נאמנות לדבריו הקדושים, וכן לתמצת את דבריו.

הביאור נערך בעמל רב במשך שנים רבות, צמוד לדברי ה"משך חכמה", בביאור, עיון והעמקה, באופן המבאר את הדברים ומאירם. זה למעלה מעשר שנים שהביאור מופץ מדי שבוע לאלפי לומדים, בבתי מדרש ובחוגי תורה.

זכינו בסייעתא דשמיא גדולה לסיים את הביאור ולהגיהו היטב. והוא מוכן להדפסה.

כדי לזכות את הרבים, אנו מאפשרים לכל אחד להוריד את כל הביאור, או לעיין בו בחינם, בקישור המצורף להלן:

[להורדת כל ספר "משך חכמה" עם ביאור "בינת החכמה" חינם - לחץ כאן](#)

בברכת התורה ובהוקרה רבה,

יצחק בירך דסקל - דיין ומורה צדק

מחבר ביאור "בינת החכמה" על המשך חכמה

משך חכמה

פרשת פנחס – כהונת פנחס - פסקא א - ו

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מא תשפ"ו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@ybdaskal.com

להורדת כל המשך חכמה עם בינת החכמה חינם לחץ כאן

פרשת כהונת פנחס

במדבר כה, י - טו

פסקאות: א - ו

[א]

פרשת כהונת פנחס

במדבר כה, י - טו

פסקאות: א - ו

[א]

¹ [א] (כה, י-יג) – (י) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יא) פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: (יב) לָכֵן אֶמַר הַנִּנִּי נָתַן לִּי אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם: (יג) וְהִיָּתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנָּה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיו וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ע"כ. יש לדקדק: א. מדוע מייחס הכתוב כאן את ייחוסו של פנחס לאלעזר ולא אהרן, וכי לא די מה שמפורט ייחוסו לעיל. ב. יש כפל דברים בפרשה, דכתוב "וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי", וחוזר שוב ואומר "וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".

הענין, דפנחס עשה שני דברים, האחד שהרג ישראל בשביל נקמת כבוד ד' שלא יתחלל, וזה קנאין המקנאין לכבוד המקום והאומה, פוגעים בו (סנהדרין פא, ב), השני שהפקיר את כל העוה"ב וקנא לטובתן של ישראל, וכמו שאמרו (שם, פב, ב) ויעמוד פנחס ויפלל שעשה פלילות עם קונו על אלה יהרגו כ"ד אלף מישראל, ואיתא בסנהדרין (מד, א) "ויעמוד פינחס ויפלל (תהילים קו, ל) ותעצר המגפה, ואמר רבי אלעזר ויתפלל לא נאמר אלא ויפלל, מלמד שעשה פלילות עם קונו, בא וחבטן לפני המקום, אמר לפניו רבונו של עולם על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל דכתיב (במדבר כ"ה) ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף".

והנה הדבר הראשון – להרוג ישראל לכבוד המקום - מצאנו באלעזר, שכן כשמת אהרן, ונסתלקו העננים וחזרו לאחוריהן, ועמדו בני לוי ולחמו, והרגו ישראל למען כבוד ישראל והקב"ה, כדאמר ריש יומא בירושלמי (א, א), וכתוב ונשיא נשיא הלוי אלעזר בן אהרן, הרי בצויו נעשה זה, [א. ה.

(כה, י-יג) - (י) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יא) פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: (יב) לָכֵן אֶמַר הַנִּנִּי נָתַן לִּי אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם: (יג) וְהִיָּתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנָּה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיו וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

מדוע ייחס הכתוב את פנחס לאלעזר ואהרן. ומה כפל הלשון ולא כליתי כו' ויכפר.

(כה, י-יג) פנחס בן אלעזר בן אהרן¹. הענין, דפנחס עשה שני

ואע"פ שפסוק זה מדבר בחיי אהרן, ופרש"י (שם) "ממונה על כלם. ועל מה היא נשיאותו, פקודת שומרי משמרת הקודש, על ידו היה פקודת כולם", ולא איירי מנשיאות ממש. מכל מקום, כיון שאלעזר היה נשיא הנשיאים על עבודת הקודש, פשיטא שלאחר שמת אביו, היה הוא הנשיא, ועל פיו נעשה כל דבר, ולכן יחסו הכתוב בן אלעזר, ללמד שזכות אלעזר עמדה לו ללכת בדרכיו, ולקנא לשם ה' ולהרוג ישראל לכבוד ה'.

והטעם שיחסו על אהרן, כי באהרן מצאנו את הדבר השני שעשה פנחס - שהפקיר את כל העוה"ב וקנא לטובתן של ישראל - שבאהרן אמרו (ויקרא רבה ג, ג) רז"ל שרצה להרחיקם עד יום מחר עשה העגל, מוטב שיתלו הסרחון בו ואל יאבדו ישראל, הרי מפני תועליות ישראל השליך כל חלקו בעוה"ב לאהבת ישראל, לכן יחסו הכתוב בן אהרן כו'.

ועל פי זה מיושב כל הקדוקים. שזה שעשה שני מעשים גדולים - להרוג ישראל לשם ה' ולהפקיר את עולם הבא שלו בשביל ישראל - זכה לזה בזכות אבותיו, אלעזר ואהרן, ומיושב דקדוק א'. ולפי זה יש ליישב דמה שכתוב בפסוק יא ולא כליתי כו', הכוונה על התועלת מקנאותו. ומה שכתוב בפסוק יג ויכפר, הוא פירוש מה שעשה. שהפסוק כולל את שני המעשים, תחת אשר קנא לאלקיו, שהרג ישראל עבור כבוד הקב"ה, ויכפר על בני, זה כפרת דברים שעשה פלילות עם קונו לתועליות האומה ולאהבתה, ומיושב דקדוק ב'.

א. ה. ולולי דמסתפינא אמינא על דרכו של רבינו ליישב עוד תמיה בכתוב, דיש כפל דברים בפרשה. דהנה, בפסוק יא מפורש בכתוב שפנחס עשה שני דברים: קנא לה', והציל את ישראל שה' לא כילה אותם. ועל זה כתוב בפסוק יב "לכן", בתמורה לדברים אלו, הנני נותן לו ברית כהונה לו ולזרעו. ושוב כפל הכתוב בפסוק יג, וחוזר ומפרש 'תחת אשר קנא' כו' הרי זה ממש כפל דברים. ואפשר ליישב על פי דרכו של רבינו, שפנחס זכה לשני מתנות: א. שנעשה כהן. ב. שהכהונה המשיכה לזרעו אחריו כהונת עולם. ועל

משך חכמה

פרשת פנחס – כהונת פנחס - פסקא א - ו

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מא תשפ"ו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@ybdaskal.com

הסרחון בו ואל יאבדו ישראל, הרי מפני תועליות ישראל השליך כל חלקו בעוה"ב לאהבת ישראל, לכן יחסו הכתוב בן אהרן כו'. והיתה לו ולזרעו אחריו וכו' תחת אשר קנא לאלקיו, שהרג ישראל עבור כבוד הקב"ה, ויכפר על בני"י, זה כפרת דברים שעשה פלילות עם קונו לתועליות האומה ולאהבתה. ודו"ק²:

[ב]

איתא במדרש: בדין שיטול שכרו. וקשה, מדוע הוה אמינא שלא יטול שכר

ובמדרש (במדבר רבה כא, א)³. בדין הוא שיטול את שכרו. הביאור דכתיב (ישעיהו ג, י) אמרו לצדיק כי טוב כי פרי

לא היה ראוי ליטול שכר על מעשיו, במיוחד לאור המבואר לעיל בודאי ראוי לשכר גדול.

והענין, דיש שני עניני מצות. מצוה אחת, לנקום בעושי רשעה, ולהדיף פועלי און שלא ילמדו אחרים ממעשיהם, והמה לא יפריחו פרי רעתם בכרם ד', קהל ישראל, כדאיתא בבבא מציעא (פג, ב) שמסר רבי אלעזר בן שמעון גנבי ישראל למלך להריגה, ואיתא התם "שלח ליה רבי יהושע בן קרחה, חומץ בן יין, עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה. שלח ליה, קוצים אני מכלה מן הכרם. שלח ליה, יבא בעל הכרם ויכלה את קוציו". ע"כ. בענין כזה ליכא השכר בעולם הזה, רק שמור הוא בעולם הגמול, כיון שלא עשה טוב בעולם המעשה. לא כן הני מצות, אשר המה מפעלות חסד וטובה, באלו אוכל פירותיהן בעוה"ז, וכמו שמנו חכמים בריש מפנין, יעו"ש.

וזה שאמר ישעיהו (ג, י) "אֲמָרוּ צְדִיק כִּי טוֹב כִּי פָרִי מַעַלְלֵיהֶם יֵאָכְלוּ", אם הוא צדיק שעושה רק טוב, בזה האופן אוכל פירותיהן בעוה"ז, לא אם הוא צדיק שעושה נקם ומקנא ודן עושי רשע, וכן אמרו בפירוש הפסוק בירושלמי פאה (א, א): "מונבז המלך עמד ובזבז כל נכסיו לעניים, שלחו לו קרוביו ואמרו לו, אבותיך הוסיפו על שלהן ועל של אבותיהן ואתה ביזבזתה את שלך ואת של אבותיך, א"ל אבותי גנזו אוצרות שאין עושין פירות ואני גנזתי אוצרות שהן עושין פירות שנאמר [ישע' ג י] אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו" ע"כ. הנה מבואר שחז"ל דורשים הפסוק אמרו צדיק על העושה חסד בעולם הזה.

וכן בקידושין (מ, א): "אמר רבא רב אידי אסברא לי (ישעיהו ג) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. וכי יש צדיק טוב ויש צדיק שאינו טוב, אלא טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב, טוב לשמים ורע לבריות זהו צדיק שאינו טוב". ע"כ. ודברי חז"ל אי אפשר כפשוטו, שצדיק שלא טוב, הוא

דברים, האחד שהרג ישראל בשביל נקמת כבוד ד' שלא יתחלל, וזה קנאין המקנאין לכבוד המקום והאומה פוגעים בו (סנהדרין פא, ב), השני שהפקיר את כל העוה"ב וקנא לטובתן של ישראל, וכמו שאמרו (שם, פב, ב) ויעמוד פנחס ויפלל שעשה פלילות עם קונו על אלה יהרגו כ"ד אלף מישראל, ויעוין סנהדרין מ"ד, א, והנה הראשון מצאנו באלעזר, שכן כשמת אהרן, ונסתלקו העננים וחזרו לאחוריהן, ועמדו בני לוי ולחמו, והרגו ישראל למען כבוד ישראל והקב"ה, כדאמר ריש יומא בירושלמי (א, א), וכתוב (במדבר ג, לב) ונשיא נשיאי הלוי אלעזר בן אהרן, הרי בצוויו נעשה זה, וזה שיחסו הכתוב בן אלעזר. ובאהרן אמרו (ויקרא רבה י, ג) רז"ל שרצה להרחיקם עד יום מחר עשה העגל, מוטב שיתלו

מעשיו זכה לכהונה לעצמו. אבל מה שזכה לזרעו אחריו, הוא מפני שהלך בדרכי אבותיו ועשה כמעשיהם, שאלעזר קינא לה', ואהרן מסר עצמו לכפר על ישראל. וכך ביאור הכתובים: פנחס, שהלך בדרך אלעזר ואהרן, זכה במעשיו לכהונה. ולזרעו אחריו, זכה, בגלל שהלך בדרכי אבותיו, שקינא כאלעזר לה', ומסר נפשו לישראל כאהרן. לכן בפסוק יג חוזר הכתוב לפרט עוד פעם את מעשיו, כי הפרשה מחולקת לשני מתנות, פסוק יב מפרט המתנה שזכה לעצמו, והטעם כבר מפורט בפסוק יא, ופסוק יג המתנה שזכה לזרעו, שהיא מחמת שהלך בדרכי אבותיו.

² תמצית דבריו: הטעם שייחס הכתוב את פנחס לאלעזר ואהרן. ומה כפל הלשון ולא כליתי כו' ויכפר - שזה שעשה שני מעשים גדולים - להרוג ישראל לשם ה' ולהפקיר את עולם הבא שלו בשביל ישראל - זכה לזה בזכות אבותיו, אלעזר ואהרן. ומה שכתוב בפסוק יא ולא כליתי כו', הכוונה על התועלת מקנאותו. ומה שכתוב בפסוק יג ויכפר, הוא פירוש מה שעשה. שהפסוק כולל את שני המעשים, תחת אשר קנא לאלקיו, שהרג ישראל עבור כבוד הקב"ה, ויכפר על בני"י, זה כפרת דברים שעשה פלילות עם קונו לתועליות האומה ולאהבתה.

[ב]

³ [ב] במדבר רבה (כא, א): "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. אמר הקדוש ברוך הוא, בדין הוא שיטול שכרו, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום". ע"כ. ויש לדקדק, דמלשון המדרש מבואר, שלא היה ראוי פנחס ליטול שכר, ובא הקב"ה ואמר שבדין ראוי הוא ליטול שכר. וצריך ביאור, מדוע

משך חכמה

פרשת פנחס – כהונת פנחס - פסקא א - ו

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מא תשפ"ו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@ybdaskal.com

ישראל מד' בהזנותם עם בנות נכר, הלא ענין כזה תשלומו יאות רק בעולם הגמולי, לא כן עשה השם יתברך, כי נתן לו פירותיו בעולם הזה. וזה הוא, שבאמת החלה המגפה, ויעמוד פנחס ויפלל, שעשה פלילות עם קונו ויעצר המגפה, אם כן היה זה הצלת נפשות כלל ישראל ופקוח נפשות רבבות ולמוד זכות על כלל ישראל, אשר על הדן את חבירו לכף זכות אמרו, שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה, לכן אמר הקדוש ברוך הוא בדין הוא שיטול את שכרו, שהשיב את חמתי מעל בני ישראל, שעצר המגפה, לכן הנני נתן לו את בריתי שלום. כן ביאור המדרש לדעתי, ודו"ק⁴:

[ג]

ביאור הכתוב: "רעה עמך בשבטך צאן נחלתך שגני לך יער בתוך פרטל ירעו בשן

וגלעד כימי עולם"

רעה עמך בשבטך כו' (מיכה ז, יד). פירוש⁵, שהשם יתברך ייסר את ישראל, כמו שאמר (משלי כג, יד) בשבט תיסרנו ואל המיתו

הזה. והטעם בזה, שבאמת החלה המגפה, ויעמוד פנחס ויפלל, שעשה פלילות עם קונו ויעצר המגפה, אם כן היה זה הצלת נפשות כלל ישראל ופקוח נפשות רבבות ולמוד זכות על כלל ישראל, אשר על הדן את חבירו לכף זכות אמרו, שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה, לכן אמר הקדוש ברוך הוא בדין הוא שיטול את שכרו, שהשיב את חמתי מעל בני ישראל, שעצר המגפה, לכן הנני נותן לו את בריתי שלום. כן ביאור המדרש.

⁴ תמצית דבריו: איתא במדרש, בדין שיטול שכרו. וקשה, מדוע הוה אמינא שלא יטול שכר. ונראה, דשכר גם בעולם הזה הוא על מצוות שמביאים תועלת גם בעולם הזה, אבל להרוג נשיא בישראל לכאורה אין לו תועלת בעולם הזה, ולא מגיע לו שכר בעולם הזה, על זה אומר המדרש, שבדין יטול שכר, כי הציל את ישראל ממגפה, והביא תועלת בעולם הזה.

[ג]

⁵ [ג] כתוב במיכה (ז, יד) "רעה עמך בשבטך צאן נחלתך שגני לך יער בתוך פרטל ירעו בשן וגלעד כימי עולם" ע"כ. וצריך ביאור, מה הכונה שה' ירעה ישראל בשבט. ונראה, שזה על פי הכתוב במשלי (כג, יג-יד) "אל תמנע מנער מוסר כי תכנו בשבט לא ימות: אִתָּה בִּשְׁבֶט תִּפְּנֹו וְנִפְּשׁוּ מִשָּׁאוֹל תִּצִּיל", שכשישראל עושים עבירות ייסרם בשבט ולא ימית אותם.

מעלליהם יאכלו, והענין, דיש שני עניני מצות מצוה אחת לנקום בעושי רשעה ולהדיף פועלי און שלא ילמדו אחרים ממעשיהם, והמה לא יפריחו פרי רעתם בכרם ד', קהל ישראל, וכמו שאמר (בבא מציעא פג, ב) רבי אלעזר בן שמעון קוצים אני מכלה מן הכרם, בענין כזה ליכא השכר בעולם הזה, רק שמור הוא בעולם הגמול, כיון שלא עשה טוב בעולם המעשה, לא כן הני מצות, אשר המה מפעלות חסד וטובה, באלו אוכל פירותיהן בעוה"ז, וכמו שמנו חכמים בריש מפנין, יעו"ש. וזה שאמר (ישעיהו ג, י) אמרו לצדיק כי טוב, אם הוא צדיק שעושה רק טוב, בזה האופן אוכל פירותיהן בעוה"ז, לא אם הוא צדיק שעושה נקם ומקנא ודן עושי רשע [וכן אמרו בפירוש הפסוק בריש פאה ובריש פ"ק דקדושין בבלי], וידוע מה שדרשו ז"ל (ילקוט שמעוני מלכים א רמז ריז) על מה לך פה אליהו, ולכן כאן שפנחס עשה מעשה נקם ודקר בחניתו אל בטן האיש, הלא מצוה כזו, שהיא קנאה לכבוד ד' ולמען שלא יאמרו התיירו פרושים את הדבר, ולא יסורו את לבב

זה שרע לבריות, דמי שהוא רע לבריות, הוא גם רע לה', ואין לך רע לה' ממנו, כי כל מצות שבין אדם לחבירו נעשים עליהם גם מדין בין אדם למקום. אלא על כורחך כונת הפסוק שלכבוד ה' עושה רע לבריות, ואע"פ שהיא מצוה גדולה, מכל מקום אין אוכל פירותיו בעולם הזה. וידוע מה שדרשו ז"ל (ילקוט שמעוני מלכים א רמז ריז) על מה לך פה אליהו, דמבארים מהו כפל הלשון "מה לך אליהו" פעמיים, ועוד מה כונת הפסוקים לא באש ה' ומפרשים חז"ל, וז"ל: "מה לך פה אליהו. היה לו שיאמר לפניו, רבש"ע, הן בניך בני אברהם יצחק ויעקב שעשו לך רצונך בעולמך, הוא לא עשה כן, אלא אמר קנא קנאתי וגו', התחיל הקדוש ברוך הוא לדבר עמו דברים של תנחומים, אמר, כשירדתי ליתן תורה לישראל לא ירדו עמי אלא מלאכי השרת שרצו בטובתן שנאמר צא ועמדת בהר וגו' ואחר הרעש אש, המתין לו שלש שעות, עדיין עמד בדברים הראשונים, ואמר קנא קנאתי, א"ל הקדוש ברוך הוא ואת אלישע תמשח לנביא תחתך, ומה שבדעתך, אין אתה יכול לעשות" עכ"ל. הנה מבואר בחז"ל שאליהו הנביא אע"פ שקינא לה', מכל מקום הקב"ה רצה שילמד זכות על ישראל, ולכן נטל ממנו נביאותו ואמר לו כי ימשך את אלישע תחתיו.

ולכן כאן שפנחס עשה מעשה נקם ודקר בחניתו אל בטן האיש, הלא מצוה כזו, שהיא קנאה לכבוד ד' ולמען שלא יאמרו התיירו פרושים את הדבר, ולא יסורו את לבב ישראל מד' בהזנותם עם בנות נכר, הלא ענין כזה תשלומו יאות רק בעולם הגמולי, לא כן עשה השם יתברך, כי נתן לו פירותיו בעולם

משך חכמה

פרשת פנחס – כהונת פנחס - פסקא א - ו

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מא תשפ"ו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@ybdaskal.com

[ד]

(כה, י-יא) וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יא) פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֵם אֶת קִנְיָאֵתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֵתִי: (יב) לָכֵן אֶמַּר הַנְּנִי נִתֵּן לֹא אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם: (יג) וְהִיתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֹנֵת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיו וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (כה, יב) לָכֵן אֶמַּר הַנְּנִי נִתֵּן לֹא אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם:

מהו אריכות הלשון השיב כו' ולא כליתי כו'. ב. מדוע חזר הכתוב ואומר "לכן

אמר", הא כתיב כבר לאמר.

(כה, י-יא) לכן אמור, הנני נותן לו את בריתי שלום, והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם. הביאור⁷ על פי מה שפירש רבינו

[ד]

⁷ [ד] (כה, י-יא) וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יא) פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֵם אֶת קִנְיָאֵתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֵתִי: (יב) לָכֵן אֶמַּר הַנְּנִי נִתֵּן לֹא אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם: (יג) וְהִיתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֹנֵת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיו וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (כה, יב) לָכֵן אֶמַּר הַנְּנִי נִתֵּן לֹא אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם ע"כ. יש לדקדק: א. מהו אריכות הלשון השיב כו' ולא כליתי כו' די לומר שהשיב, וכבר מפורש בפסוק לעיל בפרשת בלק שלא כילה ה' את ישראל בגללו, ולשון השיב כבר כולל הכל. ב. כיון דכתיב בריש הפרשה וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה "לאמר", מדוע חזר הכתוב ואומר "לכן אמר", הא כתיב כבר לאמר.

ונראה, שמלבד שנתן ה' לפנחס מתנה שיהיה הוא וזרעו, שלא היה לפנחס אלא דין לוי [ואף שהיה בן אלעזר בן אהרן הכהן, לא היה כהן, משום שכשנמשח אהרן לכהן, כבר נולד פנחס ולא נתקדש עמו, (רש"י)], וקיבל שכר להיות כהן הוא וזרעו. רצה הקב"ה שלא תפסק הכהונה מזרעו, דהיינו שלא יכלה זרעו ולא יהיו חללים, וכל זה בשכר מדה כנגד מדה, שכיון שפנחס השיב חימת ה', וה' לא כילה את בני ישראל, והוא "פעולה קיימת לדור דורים, שהסיר העון מן כללות ישראל", לכן בשכר זה כתיב וְהִיתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֹנֵת עוֹלָם, דהיינו הבטחה שלא תפסק הכהונה מפנחס, כפי שבאמת היה, דאיתא בספרי (ריש פנחס) "לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, מלמד שעמדו ממנו בבנין ראשון שמונה עשר כהנים גדולים [אבל בבנין אחרון עמדו ממנו שמנים כהנים]" ע"כ. ובזה מיושב דקדוק א'.

אל כו'. יער בתוך כרמל ירעו בשן וגלעד כו' בשן זה אלישע וגלעד זה אליהו כו' [פסחים פרק אלו דברים (סח, א)], שאלישע, על ידו יצאו דובים מן היער (מלכים ב, ב, כד), וזה לעקור בעלי מדות נשחתות, שקללו וביזו את הנביא (שם, פסוק כג), ואליהו בהר הכרמל עקר נביאי הבעל (מלכים א, פרק יח), בעלי דעות משובשות, ולכן אמר, כי ה' ירעה בהנהגה כזאת, לעקרו מישוראל אנשים כאלה, על ידי גדולי ונביאי האומה, ולא על ידי גוים ואשור וכיוצא בהם. ודו"ק. ובזה יתפרש הפסוק בירמיהו (נ, יט) ורעה הכרמל והבשן, ובהר אפרים והגלעד, זה אלישע ואליהו [עיין פרשת תשא⁶].

ומה שכתוב "ירעו בשן וגלעד כימי עולם" הוא על פי מה שאמרו חז"ל (פסחים סח, א) "אמר רב חננאל אמר רב: עתידין צדיקים שיחיו את המתים, כתיב הכא (ישעיהו ה, יז) ורעו כבשים כדברם וכתיב התם (מיכה ז, יד) ירעו בשן וגלעד כימי עולם. בשן - זה אלישע הבא מן הבשן, שנאמר (דברי הימים - א, ה, יב) ויעני ושפט בבשן וכתיב (מלכים ב, ג, יא) פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו. גלעד זה אליהו, שנאמר (מלכים א, יז, א) ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד וגו'" ע"כ.

וזה הפירוש, שמבקש, שכאשר צריך לייסר הרשעים, יעשה ה' שהשופטים שלנו יעשו זאת, ולא על ידי גוים, אלא על ידי אליהו ואלישע. דהנה אלישע הרג בעלי מדות מושחתות, דכתיב (מלכים ב פרק ב, כג-כד) "וַיַּעַל מֶשֶׁם בֵּית אֵל וְהוּא עֹלָה בְּדֶרֶךְ וַנִּצְרִים קִטְנִים יֵצְאוּ מִן הָעֵיר וַיִּתְקַלְסוּ בּוֹ וַיֹּאמְרוּ לוֹ עֲלֵה קִרְחַת עֲלֵה קִרְחַת: וַיִּפֹּן אַחֲרָיו וַיִּרְאֵם וַיִּקְלַלם בְּשֵׁם ה' וַתִּצְאָנָה שְׁתֵּים דְּבָרִים מִן הָעֵיר וַתִּבְקַעְנָה מֵהֶם אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם יְלָדִים", ואליהו בעלי את דעות כוזבות, הם נביאי הבעל (מלכים א פרק יח).

ובזה יתפרש פירוש הכתוב (ירמיהו פרק נ, יט) "וַשִּׁבְבֹּתִי אֶת יִשְׂרָאֵל אֶל נֹוֹהוּ וְרָעָה הַכְרָמַל וְהַבִּשְׁן וַיִּהְיֶה אֶפְרַיִם וְהַגִּלְעָד תִּשְׁבָּע נִפְשׁוֹ", שירעו את ישראל אליהו ואלישע. נא. ה. ורבינו לא מדקדק, כדרכו, בהבאת הפסוקים בלשונם המדויק.

⁶ תמצית דבריו: פירוש הכתוב, "רָעָה עִמָּךְ בְּשִׁבְטֶךָ צֹאן נַחֲלֶתְךָ שְׁכֵנֵי לְבָדְךָ יַעַר בְּתוֹךְ כְּרָמְל יִרְעוּ בִשְׁן וְגִלְעָד כִּימֵי עוֹלָם" שמבקש, שכאשר צריך לייסר הרשעים, יעשה ה' שהשופטים שלנו יעשו זאת, ולא על ידי גוים, אלא על ידי אליהו ואלישע, אלישע נקרא בשן שבא מבשן ואליהו כרמל.

משך חכמה

פרשת פנחס – כהונת פנחס – פסקא א - ו

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מא תשפ"ו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@ybdaskal.com

פנחס), משום שנאמר על ידי משה שהוא נביא, והוא קיים לעולם. ודו"ק⁸.

[ה]

(כה, יג) וְהִיָּתָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיו וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

ביאור דרשת חז"ל לזרעו אפילו פסול

(כה, יג) ובקידושין דף סו, ב' ובן גרושה ובן חלוצה דעבודתו כשרה מנא ליה כו' והיתה לו ולזרעו אחריו, בין זרע כשר בין זרע

[ה]

⁹ [ה] (כה, יג) וְהִיָּתָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיו וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. גרסינן בקידושין (סו, ב): "ובן גרושה ובן חלוצה דעבודתו כשרה מנלן, אמר רב יהודה אמר שמואל דאמר קרא והיתה לו ולזרעו אחריו, בין זרע כשר ובין זרע פסול" ע"כ. וצריך ביאור, איך משמע מהכתוב בין זרע כשר ובין זרע פסול. [ובתוס' (שם) הקשו, דסתם זרע משמע דוקא כשר ולא פסול]. ונראה, דהיה קשה לחז"ל: א. מדוע הכתוב מונה היחוס של פנחס עד אהרן. ב. מהו לשון "לכן", היה לכתוב אמור הנני נותן לו כו', דהרי להלן כתיב תחת אשר קנא כו'. ג. מדוע כתיב ולזרעו אחריו, כיון דכתיב ברית כהונת עולם, היינו זרעו, דאם רק הוא כהן ולא זרעו, אינו ברית כהונת עולם.

לפיכך מפרש רב יהודה אמר שמואל, דכונת הכתוב לומר, דהטעם שאני נותן כהונה לפנחס אף על פי שמצד אמו אין לו יחוס כשר, שמבני יתרו הם, ומשה לא זכה לכהונה בגלל שבניו מבית יתרו, כך מפרש רבי אברהם אבן עזרא (שמות כח, א), וכן פנחס לא זכה לכהונה לפני כן, בגלל שהוא בן בת יתרו שאלעזר לקח אשה מבנות יתרו, לזה דקדק הכתוב לומר, שבשכר מה שעשה אני נותן לו כהונה, ואף על פי שיש בו פסול מצד אמו, אין מעכב אם יש פסול מחמת האם, שעיקר הזרע הוא האב, ולכן מייחס הכתוב את פנחס עד אהרן, לומר, שמצד אביו אין לו פגם ביחוס, ומיושב דקדוק א'.

וכתוב "לכן", פירוש, כיון שאין לו פגם מצד אביו, לכן אני נותן לו כהונה, כי העיקר הוא זרע האב [אלא שלולי מה שעשה, לא היה זוכה לזה, כיון שמכל מקום יש בזה פגם, ולכן משה לא זכה לכהונה, אבל מחמת המעשה שעשה אפשר לתת לו כהונה, כי אין מעכב זרע האם רק האב], ומיושב דקדוק ב'.

בהקדמה לפירוש המשניות, שכל ההבטחות שהבטיח הקדוש ברוך הוא לאדם יכול להשתנות על ידי חטא, וכמו שפחד יעקב שמא יגרום החטא (ברכות ד, א), אבל מה שמבטיח על ידי נביא אינו יכול להשתנות על ידי חטא, אם נאמר במאמר מוחלט, לא על ידי תנאי. עיין שם דברי פי חכם חן. וזה שאמר השם פנחס וכו' השיב כו' ולא כליתי וכו' פעולה קיימת לדור דורים, שהסיר העון מן כללות ישראל. לכן אמור, פירוש, אתה תאמר לו, לא שאני אומר לו, אף על פי שהיה נביא, כמו שכתוב (דברי הימים א. ט, כ) לפני ה' עמו. והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונה עולם, שלא יגרום החטא ולא על ידי שום סיבה. שכן מצאנו שאף בבית שני היו כהנים גדולים ממנו, וכדאיתא בספרי (ריש פרשת

והנה דין זה שיהיה פנחס כהן, לא יכול להאמר אלא למשה רבינו ע"ה, שהוא מוסר התורה, וכל דיני התורה לא נמסרו אלא למשה, אבל ההבטחה שלא תפסק לזרעו, היה ה' יתברך יכול לומר לפנחס בעצמו, כיון שפנחס נביא היה, כדכתיב (דברי הימים א ט, כ) "ויפיקסו בן אֶלְעָזָר נָגִיד הָיָה עֲלֵיהֶם לְפָנִים ה' עֲמוֹ", אלא שה' רצה שההבטחה תתקיים לעולם, ולא תפסק חלילה על ידי החטא, שהבטחה זו תפסק, לפיכך ציוה ה' למשה שגם ההבטחה הזו יאמר משה לפנחס, ואז בודאי לא תפסק ממנו ההבטחה, דכתב הרמב"ם בהקדמה לפירוש המשניות, שנבואה על דבר טוב, שמצוה ה' לנביא לאמר לישראל לא משתנה, אבל מה שאומר ה' לנביא בעצמו יכולה להשתנות מפני החטא, לכן יעקב אבינו חשש שמא יגרום החטא, כדאיתא בברכות (ד, א) "רבי יעקב בר אידי רמי כתיב והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך וכתוב ויירא יעקב מאד אמר שמא יגרום החטא". ולכן כתיב לכן – כיון שעשה פנחס פעולה קיימת לדור דורים, לכן אתה אמור לו את ההבטחה, שלא תפסק הכהונה מזרעו, כדי שאפילו החטא לא יפסיק את הכהונה ממנו, ובזה מיושב דקדוק ב'.

⁸ **תמצית דבריו:** מהו אריכות הלשון השיב כו' ולא כליתי כו'. ב. **מדוע חוזר הכתוב ואומר "לכן אָמַר", הא כתיב כבר לאמור – ונראה דאריכות הלשון בא לומר, שבזכות שפנחס גרם שה' לא כילה את ישראל, כך לא תכלה כהונה מזרעו, ולא יהיו חללים. ומה שכתוב לאמור, שרצה ה' שהחטא לא יגרום לבטל את המתנה, לכן אמר למשה לומר לפנחס, שנבואה לטובה על ידי נביא, לא מתבטלת.**

משך חכמה

פרשת פנחס – כהונת פנחס – פסקא א - ו

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מא תשפ"ו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@ybdaskal.com

בזה. ודו"ק¹⁰.

[1]

(כה, יב – יג) - (יב) לְכָן אָמַר הַנְּנִי נִתֵּן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם: (יג)
וְהִיתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנָּה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיו
וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

דין כהן בעל מום שאכל קדשי מזבח האם חייב לשלם הקרן לכהנים

והנה¹¹ על פי מה דדריש בספרי (סוף בלק וריש פנחס) והיתה לו

אמור הנני נותן לו את בריתי שלום (במדבר כה, יב), כשהוא שלם ולא כשהוא חסר, והא שלום כתיב, אמר רב נחמן וי"ו דשלום קטיעה היא" ע"כ. תוכן הסוגיא, להביא מקור שבין גרושה ובן חלוצה שעבד, שעבודתו כשרה, ונאמרו ג' שיטות: רב יהודה אמר שמואל יליף לה מדכתיב לזרעו אחרי, דזרעו היינו בין כשר ובין פסול, (ולעיל בספקא ה' מבואר איך משמע גם זרע פסול, ולהלן יבואר שיש עוד דרך בזה), ואבוא דשמואל יליף לה מדכתיב בך ה' חילו, לשון חולין, שאפילו חולין שבו, דהיינו חלל, ירצה. ורבי ינאי יליף מדכתיב ובאת כו' בימים ההם, ללמד שאם בימים ההם היה הכהן כשר, לא פוסלין עבודתו למפרע.

ולאחר מכן מבאר הש"ס מנלן שבעל מום שעבד עבודתו פסולה, והיינו אפילו בדיעבד, ואמר רב יהודה אמר שמואל מדכתיב בריתי שלום, היינו שלם, דדוקא לשלם יש ברית כהונה. והקשה הש"ס, והא כתיב שלום ולא שלם, ומתריך שהוא"ו של המילה שלום קטועה היא בתורה, דהיינו שיש לכותבה קטועה, והיא מרמזת שכאילו אינה, וכתיב שלם.

ב. בתשובות רבי עקיבא איגר מביא את הבתי כהונה (ח"ב בחלק ב"ד סי' כ"א) ליישב בשם חכמי ויניציה, מדוע לא הביא הרמב"ם ושאר ראשונים האי דינא דוא"ו של שלום צריכה להיות קטועה, ומבאר, דבאמת לאבוא דשמואל שלומד שבין גרושה וחלוצה עבודתו כשרה מדכתיב חילו – חללים, לא צריך פסוק ללמד שבעל מום פסול, דמהיכי תיתי להכשיר בעל מום, והרי מהכתוב חילו אין להתיר אלא חלל ולא בעל מום, אלא על כורחך, דהשאלה מנלן שבעל מום פסול, אינה אלא לרב יהודה אמר שמואל דיליף מדכתיב זרעו, בין כשר ובין פסול, וזה כולל גם בעל מום, לפיכך צריך לדידיה ללמוד משלום שבעל מום פסול, והיינו אם הוא"ו קטועא.

ויש ראייה לפירוש זה מרש"י, שפירש (בקידושין, שם ד"ה הנני) "הנני נותן לו – לעיל, מוהיתה לו כתיב, אלמא בשלימים הוא דאכשר" עכ"ל, הנה

פסול. הפירוש, דבני משה נתרחקו מן הכהונה מפני שבניו היו בני בת יתרו [רבי אברהם אבן עזרא (שמות כח, א)], ולכך בני אהרן שהיו מיוחסים בכהונה, מפני שהיו בני בת נחשון. ופנחס היה בן בת פוטיאל, לכן גם הוא לא נתכהן עד שהרג את זמרי. ולכן אמר, פנחס בן אלעזר בן אהרן וכו' לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, דבתר אביו אזיל, שהוא מיוחס, ומה שאמו מבנות פוטיאל, זה אינו פוסל בכהונתו. והיתה לו ולזרעו אחרי כו' בגדר הזה, אף על פי שאמם תהיה גרושה או חלוצה, אין החסרון שבמעלת אמו גורמת לו לחלל עבודתו, דבתר אביהם אזלי, שהוא במעלתו אין חסרון [והוא לא נתחלל]. ועיין בבא בתרא דף קט, ב

ולכן כתיב ולזרעו אחרי, ללמד, שכשם שפנחס עצמו נתכהן כיון שהעיקר הוא זרע האב ולא פגם האם, גם זרעו אחרי, העיקר הוא זרע האב, אבל אם אמו גרושה או חלוצה, אין עבודתו מחוללת, דאף על פי שהוא חלל, מכל מקום הכתוב מלבד דביעבד עבודתו כשרה. [והשתא לא קשה ממה שהקשו התוס', שבאמת סתם זרע הוא כשר, מה שאין הכא שמפורש בכתוב להכשיר בדיעבד אם זרע האב כשר]. ובבבא בתרא (קט, ב) מבואר שנסתפקו חז"ל, אם אמו של אמו של פנחס היתה מיתרו, או אב אמו היו מיתרו.

¹⁰ תמצית דבריו: מה שדרשו חז"ל מהכתוב "לזרעו", אפילו פסול, ללמד שכהן חלל שלא נודע ועבד עבודתו כשרה בדיעבד אע"פ שסתם זרע כשר – דהיה קשה להם, מדוע מייחסו הכתוב לאהרן, אלא שבא ללמד, שאע"פ שמצד אמו אין זרעו מיוחס, העיקר הוא זרע האב, ובא ללמד, שבדיעבד אם אמו גרושה לא מחלל עבודתו.

[1]

¹¹ כדי להבין יש להקדים כמה וכמה הקדמות:

א. גרסינן בקידושין (סו, ב) "ובן גרושה ובן חלוצה דעבודתו כשירה מנלן, אמר רב יהודה אמר שמואל, דאמר קרא והיתה לו ולזרעו אחרי (במדבר כה, יג) בין זרע כשר ובין זרע פסול. אבוא דשמואל אמר מהכא, בך ה' חילו ופועל ידיו תרצה (דברים לג, יא), אפילו חולין שבו תרצה. רבי ינאי אמר מהכא, ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם (דברים כו, ג), וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל כהן שלא היה בימיו, אלא זה כשר ונתחלל. בעל מום דעבודתו פסולה מנלן, אמר רב יהודה אמר שמואל דאמר קרא לכן

משך חכמה

פרשת פנחס – כהונת פנחס - פסקא א - ו

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מא תשפ"ו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@ybdaskal.com

קרא דזרעו אחרינו ברית כהונת עולם שקאי על כהונה גדולה, אם כן קמ"ל הפסוק דבן גרושה שלא נודע, מלבד שאם עבד לא חילל, אלא אף אם היה כהן גדול ועבד עבודות כשהיה כהן גדול דלא כשר בשאר כהן, כמו עבודות יום הכיפורים, גם כן כשר. ולכן, אף על פי דכתיב (דברים לג, יא) ברך ה' חילו על חללים, בעי גם הך

ולזרעו אחרינו ברית כהונת עולם שקאי על כהונה גדולה, אם כן קמ"ל הפסוק דבן גרושה שלא נודע, מלבד שאם עבד לא חילל, אלא אף אם היה כהן גדול ועבד עבודות כשהיה כהן גדול דלא כשר בשאר כהן, כמו עבודות יום הכיפורים, גם כן כשר. ולכן, אף על פי דכתיב (דברים לג, יא) ברך ה' חילו על חללים, בעי גם הך

פסול, גם אבוא דשמואל צריך את הכתוב "בריתי שלום" ללמד שבעל מום פסול, דמזרעו יש להכשיר אף בעל מום. העולה מזה, דלכולי עלמא צריך לדרוש מבריתי שלום לפסול בעל מום, ולכולי עלמא צריך להיות וא"ו קטיעא כאילו כתיב שלם ולא שלום, וכל זה דלא כבתי הכהונה לעיל. ויש להביא ראיה, שאפילו כהן גדול שעבד עבודה שכתורה רק לכהן גדול ונמצא כן גרושה או כן חלוצה, דעבודתו כשרה. דהנה נחלקו רבי אמי ורבי יצחק נפחא במכות (יא, ב), בדין נגמר דינו של ההורג בשוגג לגלות, ונעשה כהן גדול בן גרושה או כן חלוצה, האם אמרינן שיחזור ההורג מהגלות כדין מת כהן גדול לאחר שנגמר דינו לגלות, דרבי אמי סובר, שכיון שנפסל הכהן גדול, אמרינן "מתה כהונה", כלומר הוי כדין מת הכהן גדול ואינו גולה, וחד אמר "בטלה כהונה", ונתברר שלא היה כהן גדול מעיקרו, לפיכך אין דינו כמת כהן גדול, וגולה. ומסיק הש"ס, דאליבא דרבי אליעזר דסובר (תרומות פרק ח) שאם נודע שהכהן בן גרושה או כן חלוצה כל הקרבנות פסולין למפרע, הכל מודים דבטלה הכהונה וגולה, דהרי לשיטתו שקרבנותיו פסולים מתברר שלא היה כהן, ולא נחלקו אלא אליבא דרבי יהושע, דסובר שכל הקרבנות שהקריב עד היום כשרים, דלשיטתו היה עד עכשיו כהן.

מאן דסבר מתה כהונה, סובר, שכיון שרק עכשיו נפסל, הרי זה כמת כהן גדול ואינו גולה, וחד סבר דעד כאן לא קאמר רבי יהושע להכשיר הקרבנות שהקריב, אלא כיון שיש גזירת הכתוב דכתיב בך ה' חילו ופועל ידיו תרצה - אפי' חללין שבו, אבל לענין גלות לא הוי ככהן גדול שמת, אלא הרי מתברר שבאמת לא היה כהן גדול, ולכן גולה, עד כאן תוכן הסוגיא. הנה מבואר שאליבא דרבי יהושע שמכשיר הקרבנות שהקריב עד שנודע שהוא בן גרושה וחלוצה, הכל מודים שכל מה שעבד הכהן גדול כשר ואפילו קרבנות מיוחדות לכהן גדול, דהרי ככהן גדול איירי, ואם בקרבנות מיוחדות לכהן גדול נפסלו הקרבנות, אם כן אין צורך לתת טעם דשאני בקרבנות דכתיב בך ה' חילו, בלאו הכי לענין עבודת כהן גדול מתברר למפרע שלא היה כהן גדול, והרי לענין גלות רק מיתת כהן גדול מכפרת ופוטרת מגלות, אלא מוכח שאפילו עבודות המיוחדות לכהן גדול לא נפסלו.

דוקא למאן דיליף מוהיתה לו דרשינן שלום למעט בעל מום, ולכן בעל המימרא שמביא הדרשה של בריתי שלום הוא רב יהודה אמר שמואל, לשיטתו, אבל לאבוא דשמואל אין צורך בזה, וכיון שפסק הרמב"ם (ביאת המקדש ו, י) כאבוא דשמואל, לכן לא צריך לימוד שבעל מום פסול, ואין צורך לומר שהוא"ו קטיעא, לפיכך השמיט הרמב"ם האי דינא דוא"ו של שלום צריכה להיות קטועה, זה תוכן דברי הבתי כהונה.

ויש לבאר בדרך אחרת את כל הסוגיא. דהנה בספרי (במדבר פרשת בלק, פיסקא קלא) תניא: "לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, מלמד שעמדו ממנו בבנין ראשון שמונה עשר כהנים גדולים [אבל בבנין אחרון עמדו ממנו שמנים כהנים]" ע"כ, מבואר שהברכה שקיבל פנחס היא, שיהיו ממנו כהנים גדולים, [ומבאר בעמק הנצי"ב, דכהן גדול נבחן במידת השלום, וכיון שכתוב הנני נותן לו את בריתי שלום, אין ראוי יותר ממנו ומזרעו להיות כהנים גדולים], והנה הלימוד של זרעו בין כשר בין פסול נלמד מפרשה זו דאיירי בכהנים גדולים, "לכן אמר הנני נותן לו את בריתי שלום" – היינו כהנים גדולים - וְהִיָּתָה לוֹ וְלִזְרְעוֹ אֶתְרִי"ו בין כשר בין פסול.

מבואר שאפילו אם עבד עבודת כהן גדול [כעבודת יום הכיפורים שכתורה רק בכהן גדול] כשהוא בן גרושה וחלוצה העבודה כשרה, לפיכך, אף למאן דאמר דילפינן שבן גרושה וחלוצה כשר מדכתיב בך ה' חילו, דאפילו חלל כשר, מכל מקום צריך גם את הלימוד של זרעו אפילו פסול, ללמד שאפילו עבודת כהן גדולה לא נפסלה למפרע אם התברר שהיה זרע פסול. [א. ה. ואין להקשות דאם כן מדוע צריך הפסוק בך ה' חילו, נלמד הכל מלזרעו אחרינו בין כשר ובין פסול, ואפילו עבודת כהן גדול. ונראה, שרבינו מפרש כאן בדרך אחרת ממה שפירש לעיל, ומפרש, שאם לא הפסוק בך ה' חילו שבה ללמד שחלל כשר, לא היינו דורשים הכתוב זרעו אחרינו להתיר זרע פסול, דסתם זרע כשר הוא, אבל אחרי דכתיב בך ה' חילו ללמד שחלל כשר, ילפינן דזרעו אחרינו בא ללמד אף על זרע פסול כשר, ואפילו בעבודת כהן גדול].

ולפי זה אפילו אבוא דשמואל דיליף שעבודת כהן גרושה וחלוצה כשרה מדכתיב בך ה' חילו, גם צריך את הפסוק דזרעו אחרינו להתיר עבודת כהן גדול שנמצא חלל, וכיון דאבוא דשמואל גם דורש זרעו אחרינו להכשיר זרע

משך חכמה

פרשת פנחס – כהונת פנחס - פסקא א - ו

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מא תשפ"ו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@ybdaskal.com

פסחים עג דתרומה איקרי עבודה, יעויין שם] ובזמן שביט המקדש קיים, וכהן מקריב. נראה, דוקא ככהן שאינו בעל מוס

ויש לדקדק דאמרינן בפסחים (עב, ב), על הא דתנן: "היה אוכל בתרומה ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה, רבי אליעזר מחייב קרן וחומש רבי יהושע פוטר", דהטעם שרבי יהושע פוטר הוא מדכתיב בך ה' חילו, וגרסינן התם "מאי טעמא דרבי יהושע, דכתיב בך ה' חילו ופעל ידיו תרצה, ותרומה היכא איקרי עבודה, דתניא מעשה ברבי טרפון שלא בא אמש לבית המדרש, לשחרית מצאו רבן גמליאל, אמר לו מפני מה לא באת אמש לבית המדרש, אמר לו עבודה עבדתי, אמר לו כל דברך אינן אלא דברי תימה, וכי עבודה בזמן הזה מנין, אמר לו הרי הוא אומר עבודת מתנה אתן את כהנתכם (בצדכר יח, ז) והזר הקרב יומת, עשו אכילת תרומה בגבולין כעבודת בית המקדש" ע"כ.

ופרש"י "עבודת מתנה - מתנות כהונה שנתתי לכם - הרי הן כעבודה" ע"כ. הנה מבואר בבבלי, שאכילת תרומה נחשבת עבודה, ומטעם זה האוכל פטור מלשלם, דדינו ממש כדין קרבנות שכשרים בדיעבד. וכל זה דלא כהירושלמי, שסובר דאכילת תרומה אינה עבודה, והטעם שפוטר רבי יהושע, אינו מחמת שהוא בכלל בך ה' חילו, דאכילת תרומה אינו בכלל. ונראה דהא דלרב דלא אמרו בך ה' חילו אלא בקדשי מקדש שאין מוציאין מידו, ודוקא בזמן בית המקדש, ולענין קרבנות, הני מילי לענין כהן שנתברר שהוא בן גרושה וחלוצה, דכיון שלענין קרבנות הוא כהן, לכן גם מה שאכל קדשי מזבח אינו חייב לשלם, אבל אם נתברר שהוא כהן בעל מוס, שאם הקריב קרבנותיו פסולין, אפילו מה שאכל משלם, והיינו אפילו שאכל קדשי מזבח, כיון שפסולין קרבנותיו שהקריב עד שנודע שהוא בעל מוס, אינו ככהן כלל ומשלם על מה שאכל.

א. ה. ויש לדקדק מה שייכות חידוש דין זה למה שכתב לעיל, והרי פשיטא דלמאן דיליף מברך ה' חילו בעל מוס שעבד קרבנותיו פסולין כנראה לעיל, ומה ענין חידוש זה למה שפירש לעיל. ונראה בעומק כונתו, דהנה לבתי כהונה, דלמאן דיליף מקרא דברך ה' חילו לית ליה וא"ו קטיעא, אם כן אחר שנתרבה עבודת כהן גדול שכשרה בחלל מקרא דלו ולזרעו אחריו, הכי נמי דכהן גדול בעל מוס כשר, דהא זה נתמעט מו' קטיעא, והאי מאן דאמר לא דריש לה, ואם כן כהן גדול שאכל קדשי מזבח והוא בעל מוס אין צריך לשלם, לפיכך כתב, דלשיטתו שגם מאן דיליף מברך ה' חילו יליף נמי מזרעו אחריו להכשיר כהן גדול, וגם הוא דורש וא"ו קטיעא, לפיכך פשוט שאף כהן גדול בעל מוס שאכל קדשי מזבח משלם.

יעויין שם. ועיין בירושלמי¹² תרומות (ח, ב), דסבר דלמאן דמפיק מברך ה' חילו לא אמרו אלא בקדשי מקדש, [וזה דלא כהגמרא

¹² המשך חכמה קיצר בעומק כונתו. וכדי לעמוד עליהם יש להקדים: ז"ל הירושלמי (תרומות פרק ח, א) "ר' יוחנן בשם ר' ינאי כו' [דברים כו, ג], ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם, וכי יש כהן עכשיו ואין כהן לאחר זמן [דמלשון הפסוק משמע שבימים ההם הוא כהן ואחרי כן כבר אינו כהן], ואיזה זה שהיה עומד ומקריב ע"ג המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה שעבודתו כשירה, אמר רב [שם לג א] ופועל ידיו תרצה, כל שהוא מזרעו של לוי עבודתו כשירה. על דעתיה דרב ובלבד כהן מקריב, ועל דעתיה דר' יוחנן ואפי' כל כהן. על דעתיה דרב, ובלבד בקדשי מקדש, על דעתיה דר' יוחנן ואפילו בקדשי הגבול. על דעתיה דרב ובלבד בשעת מקדש, על דעתיה דרבי יוחנן, ואפילו בזמן הזה" ע"כ.

ופירש בפני משה וז"ל: "גמ' זה אחד משלשה מדרשות שהן מחוורין בתורה. שלש פעמים כתוב בתורה אשר יהיה בימים ההם, שנים בפ' שופטים ואחד זה שכתוב בפרשת בכורים ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ודריש לכולהו: וכי יש כהן עכשיו וכו'. ואיזה זה שהיה עומד וכו'. וגילה לנו הכתוב בימים ההם, שכל זמן שלא נודע שהוא חלל כשאר כהן, כשר הוא ועבודתו כשרה: רב אמר. מכאן הוא דלמד ר' יהושע, דכתיב בברכת לוי ופעל ידיו תרצה, כל שהוא מזרעו של לוי ואפי' נתחלל עבודתו כשירה, ומפרש הש"ס, מאי בינייהו בין הני דרשות: על דעתיה דרב, ובלבד כהן מקריב. כלומר דוקא לענין קרבנות שהקריב הוא דמכשיר ר' יהושע, כדדריש מופועל ידיו, אבל לענין כהונה אחרים, כגון מה שטימא וטיהר בנגעים וכיוצא בדברים מה שניתנו לכהן, לא מכשיר, דלא גלי רחמנא אלא בפועל ידיו דקרבנות: ועל דעתיה דר' יוחנן. דדריש מקרא דובאת וגו' ואפי' כל כהן. כלומר אפילו כל הדברים מה שצריך כהן כשר הוא מה שנעשה מקודם שנודע אף על פי שנולד חלל: על דעתיה דרב. וכן איכא בינייהו בענין חלוקת מתנות כהונה, דלרב ובלבד בקדשי המקדש, דכמו דמכשיר הקרבנות שהקריב, הכי נמי כל מה שחלק בקרבנות אין מוציאין מידו, ודוקא בקדשי המקדש, דנלמד מקרבנות שגילה הכתוב, אבל מה שחלק בקדשי הגבול תרומות ומעשרות וכיוצא בהן מוציאין מידו, אבל לר' יוחנן דיליף מובאת אל הכהן וגו' הרי הוא ככהן לכל דבר מקודם שנודע, ואפילו מה שחלק בקדשי הגבול אין מוציאין מידו: על דעתיה דרב. כצ"ל ובלבד בשעת המקדש דיליף מקרבנות, ודוקא בזמן שהן נוהגין, אבל לר' יוחנן ואפי' בזמן הזה דגילה לנו הכתוב אשר יהיה וגו', דלעולם ככהן גמור הוא כל זמן שלא נודע שהוא חלל" עכ"ל.

משך חכמה

פרשת פנחס – כהונת פנחס - פסקא א - ו

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מא תשפ"ו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@ybdaskal.com

הבתי כהונה, הובא בשו"ת רעק"א סימן עה (חלק א) לגבי וי"ו
קטיע, יעויין שם היטב. ודו"ק¹³.

אם אכל קדשי מזבח אינו משלם, אבל בעל מום שאכל קדשי
מזבח ונודע שהוא בן גרושה משלם קרן לכהנים. ובזה נדחו דברי

¹³ תמצית דבריו: בדין כהן בעל מום שאכל קדשי מזבח האם חייב לשלם הקרן לכהנים - נראה, דכהן שאינו בעל מום אם אכל קדשי מזבח אינו משלם, אבל בעל מום שאכל קדשי מזבח ונודע שהוא בן גרושה משלם קרן לכהנים.